

Remissyttrande Starkare kommuner med kapacitet att klara välfärdsuppdraget SOU 2020:8

Sammanfattning

Kramfors kommun delar i stort utredningens samlade bild av de utmaningar kommunerna konfronteras med och som kommer att växa i framtiden. I utredningen beskrivs framför allt kommunernas

- demografiska utmaningar
- växande krav på service och välfärd
- svagare ekonomi
- svårigheter med kompetensförsörjning
- växande och uppskjutna investeringsbehov
- kompetens att klara klimatförändringar och en hållbar utveckling

Kramfors kommun instämmer alltså i utredningens bedömning av framtida utmaningar, men vill framhålla att dessa är problematiska oavsett kommunstruktur och kvarstår oavsett kommunindelning eller graden av samverkan.

Remissinstansens synpunkter

I remissens kapitel 20, lämnar utredningen förslag på ett antal strukturella åtgärder. Nedan återfinns Kramfors kommuns yttranden per förslag.

- **Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner**

Utredningen föreslår att staten tar över skulder från kommuner som frivilligt genomför kommunsammanslagningar. Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning dels för att analysera de närmare tekniska och juridiska aspekterna av förslaget, dels ta fram ett mer detaljerat förslag.

Yttrande: Även om Kramfors kommun förstår tanken med förslaget, kommer grundförutsättningarna att finnas kvar för de kommuner som överväger en sammanslagning. Skuldavskrivning kan inte ändra det faktum att kommunerna även fortsättningsvis kommer att kämpa med stora ekonomiska utmaningar, vikande befolkning och stora ytor, samtidigt som man ska leverera god samhällsservice. Kommunsammanslagningar kommer

inte heller att utgöra en bättre grund för kommunernas demokratiska funktioner.

Kramfors kommun ser inte heller möjligheten eller fördelarna med kommunsammanslagning i vårt eget län. Kramfors kommun håller med om utredningens slutsats att alla kommunsammanläggningar ska ske på frivillig basis.

- **Försöksverksamhet**

Utredningen föreslår att regeringen ska initiera en försöksverksamhet där kommuner får ges undantag från bestämmelser i lag, förordning eller myndighetsföreskrift. Försöksverksamheten får gälla strukturförändring eller verksamhetsutveckling.

Yttrande: Strategisk samverkan kommer att vara ett viktigt verktyg för utveckling av våra kommunala verksamheter i framtiden. Kramfors ser därför positivt på de möjligheter utredningen nämner för att stimulera försöksverksamhet för strategisk samverkan. Kramfors kommun tillstyrker därför förslaget och ser gärna en snabb etablering av försöksverksamheten.

- **Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet**

Utredningen föreslår att Statskontoret ges ett kunskapsutvecklande uppdrag avseende kommunernas förutsättningar och utvecklingsbehov.

Yttrande: Kramfors kommun håller med om utredningens slutsats att det behövs mer kunskap om ovan nämnda områden och att det skulle vara bra om det fanns en aktör som hade en kontinuerligt och permanent uppdrag att arbeta med dessa frågor utifrån ett statligt perspektiv.

Utredningen föreslår att regeringen tar initiativ till att Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA), får i uppdrag att i samverkan med statliga tillsynsmyndigheter utveckla statistik som mäter kvalitet i kommunernas verksamheter

Yttrande: Kramfors kommun ställer sig positiv till förslaget. Att RKA får i uppdrag att vidareutveckla kvalitetsmått för kommunala verksamheter som är hållbara över tid, är en välkommen och naturlig följd av det arbete som gjorts inom ramen för databasen Kolada. Förslaget att statliga myndigheter som utövar tillsyn på kommunal verksamhet ska utveckla möjligheterna att ta fram statistik på kommunal nivå, ser Kramfors kommun också positivt på.

- **Statens åtagande och närvaro i hela landet**

Utredningen understryker att det är angeläget med statlig närvaro i hela landet. Dels genom att det finns grundläggande myndighetsfunktioner närvarande, men även genom att det finns fler statliga arbetsplatser i bland

annat kommuner som har en minskande befolkning. Utredningen fastslår att regeringen bör ta ett tydligt ansvar för statens åtaganden i kommunerna och utveckla det arbete som påbörjats med att garantera statlig närvaro i hela landet.

Yttrande: Kramfors kommun tillstyrker utredningens slutsatser.

○ **Kommunernas ekonomi**

Utredningen föreslår att regeringen ska lägga fram ett förslag om godkännande av en statsbidragsprincip till riksdagen. Principen ska ge vägledning vid överväganden om att tillskapa riktade statsbidrag, samt vid utformning och hantering av sådana bidrag. Den tillämpas inte på kostnadsersättningar. Principen innebär följande bland annat:

- Staten ska primärt överväga att använda andra sätt än riktade statsbidrag när den vill styra hur kommunerna bedriver en verksamhet.
- Om riktade statsbidrag beslutas ska de om möjligt och lämpligt klustras (grupperas) inom olika kommunala verksamhetsområden.

Yttrande: Dagens system med riktade bidrag innebär att många kommuner inte har de resurser som krävs för att kunna hantera den administration som ofta är förknippad med riktade statsbidrag och därför avstår från att söka vissa bidrag. Kramfors kommun anser att de riktade bidragen måste upphöra och ersättas med ett system med större långsiktighet och förutsägbarhet. Kramfors kommun tillstyrker därför utredningens förslag.

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att genomföra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet, inklusive strukturbidraget. Syftet med översynen är att säkerställa att utjämningsystemet i tillräcklig grad kan ge kommunerna likvärdiga ekonomiska förutsättningar att kunna tillhandahålla sina invånare service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturellt betingade kostnader.

Yttrande: Kramfors kommun tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att regeringen ska tillse att det sker en löpande förvaltning och uppföljning av det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

Yttrande: Kramfors kommun tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att regeringen bör överväga om även utjämnningen av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade ska ses över. Som orsak till detta anförs att kommunernas nettokostnader för LSS-verksamheten har ökat från 37 till 52 miljarder kronor mellan 2011 och 2018, samt utjämnningssystemets konstruktion som i hög grad är följsamt mot kostnadsutvecklingen.

Yttrande: Beträffande förslaget om en översyn av utjämnningen av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade, anser Kramfors kommun att tiden nu är mogen för att staten ska överta huvudmannaskapet för LSS-verksamheten.

- **Kommunernas kompetensförsörjning**

Utredningen bedömer att regeringen bör ta initiativ till generella åtgärder på nationell nivå som bidrar till rekryteringen till tjänster inom kommunernas verksamhetsområden. Åtgärderna bör syfta till att höja sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet i befolkningen, särskilt bland utrikes födda.

Yttrande: Kramfors kommun instämmer i utredningens slutsatser att nyanländas deltagande på arbetsmarknaden är en nyckelfaktor i den framtida kompetensförsörjningen. Kommunen instämmer även i konklusionen att det är till stor del generella åtgärder som behöver genomföras för att nå positiva effekter.

Utredningen föreslår att regeringen ska ta initiativ till att utreda möjligheten att minska studieskulder som administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN) och som avser studier som ingår i en utfärdad akademisk examen, för personer som är bosatta och yrkesverksamma i kommuner med särskilt stora utmaningar gällande kompetensförsörjning.

Yttrande: Kramfors kommun tillstyrker förslaget.

- **Kommunernas digitaliseringsarbete**

Utredningen föreslår att Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) får i uppdrag att stötta kommunerna.

Yttrande: Kramfors kommun håller med om att staten bör ta ett större ansvar för att stödja kommunernas digitaliseringsarbete och tillstyrker därför förslaget.

- Övriga förslag och bedömningar
- **Kommunernas klimat- och hållbarhetsarbete**

Utredningen föreslår att staten bör vidta åtgärder för att förenkla för kommunerna att ta del av de planeringsunderlag från statliga myndigheter som behövs för att kommunerna ska kunna bedöma risker på grund av klimatförändringar i deras arbete med översiktsplaner. Planeringsunderlagen bör tillhandahållas utan kostnad för kommunerna.

Utredningen anser att regeringen bör ta initiativ till särskilda utbildnings- och kompetensförsörjningsinsatser för kommunerna för att stödja arbetet med frågor som rör klimat och miljö samt genomförandet av Agenda 2030.

Yttrande: Kramfors kommun tillstyrker förslaget men förutsätter att det statliga planeringsunderlaget blir mer detaljerat så att det kan användas i vår kommunala planering.

Underlätta bostadsbyggande i kommuner med särskilda utmaningar

Utredningen anser att regeringen bör vidta åtgärder för att underlätta finansieringen av bostadsbyggande i kommuner där fastigheters låga marknadsvärden negativt påverkar möjligheten att finansiera nybyggnationer. Regeringen bör också underlätta byggandet av bostäder genom förändringar av redovisningsregelverket.

Yttrande: Kramfors kommun tillstyrker förslaget.

- Övriga synpunkter

Förflyttning till stödområde A

Det svenska systemet för regionalpolitiskt stöd har sedan dess tillkomst, i sin grundläggande del, varit ofördelaktigt för Kramfors kommun. I botten ligger den grundläggande problematiken att Kramfors kommun aldrig klassats som stödområde A, enbart på grund av att kommunen delvis har kust vid Bottenhavet. Sedan 1930-talet har Kramfors befolkning minskat från 44 300 till dagens cirka 18 000. Minskningen, 59 %, är en av de högsta siffrorna i landet. Medborgarna i Kramfors kommun består av en åldrande befolkning. Sysselsättningsgraden har minskat och ungdomsarbetslösheten är hög. Problemen i Kramfors kommun är större eller likartade jämfört med andra kommuner i stödområde A.

Frågan om en förflyttning av kommunen från stödområde B till stödområde A har vid ett flertal tillfällen framförts till bland annan landsbygdsministern

och Näringsdepartementet. Kramfors kommun vill i detta sammanhang återigen peka på vikten av att snabbt genomföra en förflyttning av kommunen till stödområde A.

Nationella infrastrukturinvesteringar

Utöver de förslag som utredningen kommit fram till, vill Kramfors kommun understryka att det i framtiden är nödvändigt att stora nationella investeringar görs för att säkerställa att kommuner i hela landet får likvärdiga förutsättningar. Nationella investeringar i fysisk och digital infrastruktur är essentiella för att skapa hållbarhet och minska de utmaningar som avstånd och gleshet utgör.